

Степногорск қаласының білім бөлімі

Тақырыбы: «Мамандық формуласы»

Дайындаған: Курочкина Т. А.
география мұғалімі, әлеуметтік педагог

Степногорск қ., 2019 ж.

Сынып: 9 «А»

Мұғалім: Курочкина Татьяна Александровна

Тақырыбы: «Мамандық формуласы»

Адамдар үшін шынайы қазына-еңбек ету қабілеті.

Мақсаты:

- ✓ Мамандық формуласын анықтау.

Міндеттері:

- ✓ балалардың түрлі мамандықтар туралы түсінігін кеңейту;
- ✓ еңбекке, кәсіби өсуге оң көзқарасты қалыптастыру;
- ✓ кәсіптері туралы ақпаратты іздеуге, саналы кәсіби таңдауға ынталандыру.

Өткізу түрі: ойын элементтерімен қарым-қатынас сағаты.

Құрал-жабдықтар: интерактивті тақта, бейнеролик, тақтаның жоғарғы жағындағы сынып сағатының тақырыбы, «Мамандық формуласы =?» сөздері; суреттер, фотосуреттер (еңбек үрдістері, түрлі мамандықтағы адамдар); түрлі-түсті қағаздан «қалаймын», «жасай аламын», «қажет» деген сөздермен кесілген шеңберлер.

Сынып сағатының жоспары:

1. Ұйымдастыру сәті
2. "Кәсіби жарамдылық" тестін өткізу.
3. Тест қорытындысы.
4. "Ең қажетті мамандықтар" топтық жұмысы.
5. "Мамандықтар А-дан Я-ға дейін" ойын жаттығулары
6. Проблемалық жағдай «Бұл кімнің таңдауы?»
7. "Мамандық формуласы" шағын дәріс.
8. Қорытынды сөз.
9. Қорытынды шығару (рефлексия).

Сынып сағатының барысы

1. Ұйымдастыру сәті.

Коллаборативті орта құру ("Австралиялық жаңбыр" ойыны), сынып сағатының тақырыбын анықтау (бейнероликті көру).

Сынып жетекшісі: Сәлеметсіздер бе, балалар! Біздің сынып сағатымыз "Мамандық формуласы" деп аталады. Сіздер қалай ойлайсыздар: "Оның

мақсаты қандай?", "Біз қандай міндеттерді шешуіміз керек?». Оның алдында сыныпта "Кім болғым келеді?" атты сауалнама өтті. Міне, оның нәтижелері.

Сауалнама нәтижелері: біздің сыныпта келесі мамандықтар таңдалды:

✚ Бағдарламашы

✚ Журналист

✚ Аспазшы

✚ Шахтер

✚ Стоматолог

✚ Заңгер

2. Сынып жетекшісі: "Кәсіби жарамдылық" тестін өткіземіз. Үстелдерде тесттер жатыр, 5 сұраққа жауап беріңіздер.

1. Жаңа жыл түні сен үшін ең жақсы уақыт:

- а) ұйқыны қандыру;
- б) теледидарды отбасымен бірге көру;
- в) достар ортасында болу.

2. Үш сыйлықтан сен нені қалайсың:

- а) қармақ (кестелеу үшін жиынтық);
- б) коньки және шаңғы;
- в) турпутевка немесе қызықты қойылымға билет.

4. Егер сен аралда немесе орманда жалғыз болсаң, онда:

- а) толық еркіндікті сезінер едім;
- б) шығуды іздеумен немесе қандай да бір іспен айналысу;
- в) қайғысын, қол сұғушылығын, қорқынышын сезінер едім.

5. Бос уақытыңда сен жақсы көресің:

- а) кітап оқу, кітапханаға, шахмат секциясына, хайуанаттар бағына, орманға бару, балық аулау, армандау;
- б) сурет салу, оқу, спортпен, музыкамен, тігумен немесе тоқумен айналысу, жорыққа бару, телефонмен сөйлесу, теледидар көру;
- в) спортпен, бимен шұғылдану, ансамбльде ойнау, хормен ән айту, спектакльдер мен концерттерге қатысу, достарымен саяхаттау, компаниямен киноға бару.

3. Тест қорытындысы.

Сынып жетекшісі: балл санын есептеңіз.

«а)» - 1 балл, «б)» -2 балл, «в)» -3 балл

❖ Егер сіз 5-тен 8-ге дейін балл жинасаңыз-көптеген адамдармен (сатушы, мұғалім, журналист және психолог бұл жағдайда өте қолайлы емес) қарым-қатынас жасаудың қажеті жоқ мамандық туралы ойлануға кеңес береміз. Бірақ зерттеу қызметі немесе аңшылық, орман шаруашылығы, зверопитомник немесе өз фермасында жұмыс істеу, бағдарламашы, слесарь немесе токарь, бухгалтер, ЭЕМ операторы мамандығы сіз үшін өте қолайлы болады, себебі сіздің жауаптарыңыз көрсетеді - тыныштықты бағалайсыз, шулы, бейтаныс компанияларды ұнатпайсыз. Сіз сәл ұялшақ және жабық, бейтаныс адамдармен кездесулер сізге алаңдаушылық береді.

❖ Егер сіз " б " әрпінің жанында жиі құсбелгілерді қойып, 8-ден 12-ге дейін ұпай жинасаңыз, онда сіз бақытты болдыңыз деп есептеңіз. Сіз жалғыздықтан қорықпайтын және кез келген компанияда жақсы сезінетін адамдарға қарайсыз. Сіз жаңа танысудан қорықпайсыз және ұзақ уақыт бойы сөйлеспей тыныш жүресіз. Мұнда мамандықты таңдау шектеусіз!

❖ Егер сіздің активіңізде 12-ден 15-ке дейінгі ұпай болса, қайтадан таңдау бойынша ойланыңыз: сізге, жан-жақты, оңай байланысқа түсетін адамға менеджер, жарнама жөніндегі агент, коммерциялық директор, сатушы, дилер, мұғалім, брокер немесе жаттықтырушы мамандығынан бас тарту керек пе? Сізге үлкен аудиториямен және ұжыммен жұмыс істеу үшін жеткілікті күш пен қуат әлеуеті зор. Сізге шағын зертханада немесе конвейерде, аңшылық шаруашылығында немесе шеберханада тығыз болады.

Сынып жетекшісі: жинаған ұпайларына байланысты үш топқа бөлініңіздер.

Тапсырма: Артық сөзді табыңыз: (Еңбек, жұмыс, демалыс, іс, сабақ).
Таңдалған жауапқа түсінік беріңіз.

Сынып жетекшісі: "Адамдар үшін шынайы қазына-еңбек ете білу".
(Эзоп).

Балалар, қазір сендер 9 сыныпта оқисыңдар. Біраз уақыт өтеді, ал кейбіреулеріңе өмірде өз жолын таңдауға тура келеді. Және бұл жол

қиылысынан басталады, одан ертегідегідей 3 жол емес, 50 мың жол тарайды - дәл сонша қазіргі уақытта бар кәсіптер. Жол таңдауда қателеспеу өте маңызды. Бұл таңдаудан көп нәрсе тәуелді: материалдық байлық та, қарым-қатынас шеңбері де, қызығушылықтар да, өмірде бақыт та. Мамандық таңдау арқылы адам өз тағдырын таңдайды деп бекер айтылмаған. Мамандық дегеніміз не? Тақтада адамның кәсіби қызметіне қатысы бар 4 сөз жазылған: кәсіп, мамандық, біліктілік, лауазым. Бұл сөздер арасындағы айырмашылықты қалай түсіндіресіңдер? (Балалар жауап береді).

Мамандық - өмір сүруге және дамуға қаражат беретін адамның еңбек қызметі.

4. "Ең қажетті мамандықтар" топтық жұмысы.

Сынып жетекшісі: Балалар, сендер қалай ойлайсындар, егер әлемнің барлық сүт зауыттары өнім шығаратын болса және барлық дүкендер сүтке, қаймаққа, йогуртқа және т. б. толса? (Бұл өнімдерді сату өте қиын болады, олар бұзыла бастайды, жоғалады, демек, біреудің еңбегі, ақшасы, пайдасы жоғалады...).

Сондай-ақ еңбек нарығында. Егер қандай да бір мамандарды қажетінен көп шығаратын болса, олар жұмыс таба алмайды, жұмыссыздық туындайды және керісінше, егер жаңа жұмыс орындары құрылса, бірақ қажетті мамандықтар жетіспесе еңбек нарығында тапшылық пайда болады. Кәсіп, мамандық, біліктілік – мұны адам еңбек нарығында сатады. Уақыт өте келе бір кәсіп пен мамандық өте қажетті, сұранысқа ие, беделді болып келеді, басқалары өз позицияларын жоғалтады, ал үшіншілері мүлдем өткенге кетеді. Осындай мамандықтардың тізімін жасауға ұсынамын.

Бірінші топ "Ең сәнді мамандықтар" тізімін жасайды.

Екінші топ - "Ең ұмытылған мамандықтар".

Үшінші топ - "Әрдайым қажет мамандықтар".

Сендерде не болғанын тыңдаймыз.

Кәсіптердің үлгі тізімі:

Ең сәнді: заңгер, экономист, менеджер, топ-модель, тележүргізуші, веб-дизайнер, журналист, бағдарламашы, автослесарь, мұнайшы, пластикалық хирург, президент, спикер, эколог және т. б.

Ең ұмытылған: конюх, камердинер, кілтші, шорник, трубочист, бондарь, ямщик, кучер және т. б.

Әрқашан қажет мамандықтар: дәрігер, мұғалім, аула сыпырушы, құрылысшы, жүргізуші, шаштараз, милиционер, наубайшы, егінші, малшы, аспазшы, бухгалтер, слесарь-су өткізуші және т. б.

Әрине, мұнда біз барлық мамандықтарды санамадық. Олардың әлемде, мен айтқандай, 50 мыңға жуық, бірақ өз мамандығымызды таңдай отырып, біз бүкіл әлемге емес, бізді қоршаған қоғамға, өмір сүретін елге бағдарланамыз.

5. "Мамандықтар А-дан Я-ға дейін" ойын жаттығулары»

Командадан бір-бірден шығып, әрпі бар карточканы алады.

Тапсырма: командаға берілген әріптен басталатын мамандықтар мен кәсіптерді еске түсіру керек. Аталған әрбір кәсіп немесе мамандық үшін команда 1 балл алады. Егер аталған кәсіп немесе мамандық күмән туғызса, команда осы кәсіп немесе мамандық өкілінің немен айналысатынын түсіндіруі керек. Егер команда түсініктеме бере алмаса, онда жауап есептелмейді.

Балалар, 5 кәсіби қасиеттерді анықтайық:

Жүргізуші (өзін-өзі ұстай білу, тәртіп, жауапкершілік, жылдам бағдарлай білу, әрекет ете білу, назар аудару); **мұғалім** (тіл табыса білу, балаларға деген сүйіспеншілік, адамгершілік, шыдамдылық, білімділік); **аспаз** (жақсы үйлестіру, жақсы дамыған дәмдік, көру, иіс сезгіш жады, қол қаттылығы, өзін-өзі жетілдіру); **бухгалтер** (жауапкершілік, цифрмен, ақпаратпен жұмыс істей білу, дәлдік, жинақылық).

6. Проблемалық жағдай "Бұл кімнің таңдауы?"».

Сынып жетекшісі. Мамандық таңдау туралы кітап жазған бір ғалым мектепте көп жыл жұмыс істеді және өз оқушыларының тағдырына әрдайым қызығушылық танытты. Кездесу кезінде ол оларға: "Сен таңдаған мамандыққа ризасың ба?" деген сұраққа жауапты алатын: әрбір үшінші (!) өз таңдауында қателесіп, әрбір екінші адам өте риза емес деп мойындады, және егер алдымен бастаса, онда басқа жолмен жүрер еді. Неге көптеген жастар өз таңдауында қателеседі? Сіз қалай ойлайсыз?

Балалардың жауаптары:

- Ата-аналар "қысымы".

- Сән артына барады.
- Таңдаған мамандық туралы ештеңе білмейді.
- "Компания үшін" таңдайды.
- Мамандықтың жағымсыз жақтары туралы білгісі келмейді.
- Бұл мамандыққа бейімділігі жоқ.
- Кино мен телехикаялардың кейіпкерлеріне еліктейді.

Бірақ мамандықты қалай дұрыс таңдау керек?

7. "Мамандық формуласы" шағын дәріс.

Кәсіби бағдар бойынша мамандар мамандықты саналы таңдау ғана дұрыс болуы мүмкін екенін анықтады.

Мамандықты саналы таңдау.

Бұл формуланы қалай түсіндіруге болады? Онда тек үш өлшем бар:

- қалаймын – бұл маған ұнайды, көңілім соған жатады;
- жасай аламын – бұл менің қолымнан келгеннің барлығы, қабілеттер бойынша;
- қажет - бұл қоғам, ел үшін қажет барлық нәрсе.

Мамандықты саналы таңдау формуласы бірге алынады. Саналы таңдау - бұл адамның жеке ұмтылыстарын да (қалаймын), өз мүмкіндіктерімді де (жасай аламын), қоғамның осы мамандыққа деген қажеттіліктерін дәл осы сәтте (қажет) ескеретін таңдау.

8. Қорытынды сөз.

Сынып жетекшісі. Мамандық таңдау-әр адамның өміріндегі өте маңызды оқиға. Бірақ сіз қандай мамандықты таңдасаңыз да, мектепте алған біліміңіз әрдайым пайдалы болады. Сондықтан сіздің қызығушылығыңыздың аясын анықтап, көбірек оқып, тәжірибе мен білім алуға тырысыңыз. Ол үшін әртүрлі салаларда өзіңізді көріңіз. "Қателеспеу үшін тәжірибе болуы керек. Тәжірибе алу үшін қателесу керек" бір ғұлама айтқандай.

9. Қорытынды шығару (рефлексия).

- ✓ Сынып сағатынан кейін қандай сезімдер қалды?
- ✓ Сіз өзіңіз үшін қандай жаңалықтар жасадыңыз?

Балалардың жауаптары:

- Оң сезімдер қалды. Мамандықты саналы түрде таңдаймыз.
- Әлемде 50 мың мамандық бар. Әзірге қандай таңдау керектігін білмеймін.

- Ешқандай сезім қалған жоқ, тест қызықты, бірақ мамандықты таңдауға әсер етпейді.
- Қайда ата-аналар жібереді, сонда барамын 9-сыныптан кейін.
- Басты жаңалық - адамның кәсіби мінездемесін түсіндім. Осының бәрін және ата-аналарым туралы міндетті түрде білемін.